

Instytut Pamięci Narodowej - Gdańsk

<https://gdansk.ipn.gov.pl/pl2/aktualnosci/146498,Promocja-ksiazki-Wabrzesno-i-powiat-wabrzeski-w-latach-1945-1956-Szkice-z-dziejow.html>
18.05.2024, 19:40

Promocja książki „Wąbrzeźno i powiat wąbrzeski w latach 1945-1956. Szkice z dziejów politycznych” - Wąbrzeźno, 29 czerwca 2021

Jak wyglądało życie w powiecie wąbrzeskim w pierwszych latach po II wojnie światowej? Jak mieszkańcy reagowali na zakończenie okupacji niemieckiej, wejście Armii Czerwonej i instalowanie komunizmu w Polsce? Jaka była historia oddziałów podziemia niepodległościowego czyli „wąbrzeskich niezłomnych”? Dlaczego w Wąbrzeźnie powstał Powiatowy Urząd Bezpieczeństwa Publicznego i kto go tworzył? Czy z wąbrzeskiego aresztu można było uciec?

Remigiusz Ławniczak i Regina Dąbkowski (pracownicy Delegatury IPN w Bydgoszczy)

29 czerwca 2021 r. w Wąbrzeskim Domu Kultury w Wąbrzeźnie odbyła się promocja pracy

zbiorowej „Wąbrzeźno i powiat wąbrzeski w latach 1945–1956. Szkice z dziejów politycznych” pod redakcją Remigiusza Ławniczaka. Publikacja powstała dzięki współpracy Wąbrzeskiego Domu Kultury, który jest wydawcą, z Instytutem Pamięi Narodowej odpowiedzialnym za opiekę merytoryczną. Autorami siedmiu artykułów są Regina Dąbkowska, Alicja Paczoska-Hauke, Remigiusz Ławniczak (pracownicy IPN), oraz Grzegorz Banas i ks. Paweł Dąbrowski (przedstawiciele lokalnej społeczności).

W promocji udział wzięli twórcy oraz dyrektor WDK Gizela Pijar, którzy opowiedzieli o genezie powstania książki. Pomysł zrodził się podczas sympozjum, odbytego w marcu 2019 r. w tym samym miejscu, poświęconego Żołnierzom Niezłomnym z ziemi wąbrzeskiej. Uczestnicy dowiedzieli się o nieopisanych dotychczas wątkach z historii miasta i powiatu, m.in. o działalności podziemia niepodległościowego, powstaniu Urzędu Bezpieczeństwa, przestępstwach Armii Czerwonej i życiu codziennym mieszkańców.

Wśród zebranych na sali obecni byli członkowie rodziny Eugeniusza Pająka, komendanta MO w Wąbrzeźnie, który został zamordowany przez Armię Czerwoną w lipcu 1945 r. Wśród zaproszonych gości znalazły się ponadto autorki rysunków umieszczonych w książce Kinga Kamińska i Justyna Meyer, korektor Aneta Jaworska i przedstawiciel Wąbrzeskich Zakładów Graficznych, które wydrukowały publikację.

Ze wstępu publikacji:

Pierwszy tekst autorstwa Remigiusza Ławniczaka ma charakter wprowadzający, sygnalizuje najważniejsze problemy, które zostaną rozwinięte w kolejnych rozdziałach. Autor omawia m.in. tworzenie powojennej administracji. Kolejny artykuł, także przygotowany przez R. Ławniczaka, opowiada o sytuacji społeczeństwa powiatu w 1945 r. Przedstawiono w nim rozmaite dziedziny życia społecznego, które miały wpływ na nastroje mieszkańców regionu i ich stosunek do instalowanego reżimu.

Dwa następne rozdziały opisują działalność powojennej konspiracji antykomunistycznej. Referat sporządzony przez Reginę Dąbkowską dotyczy historii oddziału Henryka Siwonina „Ruczaja”. Autorka przedstawiła dotychczasowy stan badań oraz podjęła próbę zarysowania całokształtu działalności organizacji. Alicja Paczoska-Hauke przygotowała rys historyczny oddziału Jana Fursy. Sporządziła charakterystykę grupy, opisując jej aktywność oraz późniejsze represje w stosunku do partyzantów. Co ważne, poruszyła kwestię poszukiwania ich doczesnych szczątków.

Wąbrzeskiemu aparatowi represji poświęcone są dwa teksty autorstwa Grzegorza Banasia, nauczyciela z Zespołu Szkół Ogólnokształcących Liceum Ogólnokształcącego im. Zygmunta Działowskiego w Wąbrzeźnie. W pierwszym – skupił się na przedstawieniu początków działalności Urzędu Bezpieczeństwa, w drugim – opisał ucieczki z lokalnego więzienia.

Ostatni rozdział przygotował ks. Paweł Dąbrowski. Dotyczy on aresztu mieszczącego się w

budynku Sądu Rejonowego. W zamyśle ta część książki ma charakter albumowy, jej wyróżnikiem jest bogata dokumentacja fotograficzna. Tym bardziej wyjątkowa, ponieważ budynek w niedalekiej przyszłości zostanie przebudowany i straci swój dotychczasowy charakter.

{GALERIA:599864}

[Relacja w TVP Bydgoszcz.](#)

Przy okazji warto wspomnieć o wydanej w 2005 r. publikacji „Historia Wąbrzeźna w latach 1945–1990” prof. Mirosława Golona (obecnie dyrektora Oddziału IPN w Gdańsku).

Publikacja była jedną z pierwszych poświęconych historii Wąbrzeźna w okresie PRL, choć nie mogła wówczas ująć wszystkich wątków związanych zwłaszcza z działalnością policji politycznej (z uwagi na ówczesne ograniczenia w dostępie do materiałów byłej komunistycznej policji politycznej).